

טבלה 1. נתונים על מבכירות בקיבוץ (3x) ובמושב

הנתון	קיבוץ	מושב	+ לטובת הקיבוץ — לרעת הקיבוץ
גיל המלטת, שנים וחוד'	2.01	2.02	+ 1 חודש
ק"ג חלב ל"ח	19.8	17.0	+ 2.8 ק"ג חלב
% שומן שנתי	3.24	3.42	— 0.18% שומן
ימים פתוחים	106	100	— 6 ימים איחור בהתעברות
ימי יובש	67.8	70.7	+ 2.9 ימי יובש
יציאה כללית, %	14.7	9.6	— 5.1% יציאה
יציאה בגלל עקרות	6.2	2.1	— 4.1% עקרות

טבלה 2. הבדלים בין הפרות בקיבוץ (3x) ובמושב

הנתון	קיבוץ	מושב	+ לטובת הקיבוץ — לרעת הקיבוץ
גיל ממוצע	4.11	5.04	— 5 חודשים
ק"ג חלב ל"ח	24.0	20.6	+ 3.4 ק"ג חלב
% שומן שנתי	3.13	3.34	— 0.21% שומן
יציאה	22.2	16.8	— 5.4% יציאה
הפרש בירור, ק"ג חמ"ש	—518	—477	+ 41 ק"ג חמ"ש
% עצירות שליה	6.5	2.3	— 4.2% עצירת שליה
% תאומים	5.5	3.6	— 1.9% תאומים
			(50% יותר !)

רישום המרכזי של מקרי עצירת שליה במושב איננו מלא).

טיפול לחלב ושומן וחישוב החמ"ש

סיכומי ביקורת החלב במשך שנים מראים עלייה ניכרת בחלב וירידה באחוז השומן. תופעה זאת היא פנוטיפית ומותנית בצורת המימשק בארץ. ניתוח סטטיסטי מדויק של ההתקדמות הגנטית מוכיח, שבשנים האחרונות טיפחנו יותר לשומן מאשר לחלב. ההתקדמות הגנטית השנתית בחמ"ש (חלב מתוקן שומן) היתה הרבה יותר גדולה מאשר בחלב. לולא טיפחנו לשומן היתה הירידה הכללית גדולה יותר, וידענו לעצרה. להבהרת הנאמר אביא את הנתונים מהשנתיים האחרונות.

ההתקדמות הגנטית של המבכירות, בנות כל הפרים בארץ לגבי שנת המוצא — 1965 היתה:

ההפרש בגיל הפרות היה בשנים קודמות יותר גדול; ז"א גיל הפרות היה גבוה יותר במושב. ירידה זאת מפתיעה, כי היציאה של פרות במושב ממשיכה להיות קטנה יותר באופן ניכר.

מעניינים הנתונים „הפרש בירור”. בהפרש האבסולוטי בתנובת החלב של הפרות שיצאו בקיבוץ לעומת ממוצע עדרים וההפרש המקביל במושב נמצא אומנם הבדל של 41 ק"ג, אבל באופן יחסי מהווה הפרש-הבירור בקיבוץ 7.5% לגבי תנובת העדר ובמושב היה ההפרש בין תנובות הפרות שיצאו וממוצע העדר 7.8% (פחות). הפרש הבירור הנמוך בשני הסטורים מוכיח שלא רמת התנובה היתה גורם עיקרי ביציאה.

באשר ללידת תאומים נמשכת התופעה, ש- ציינתי במשך שנים, שבעדר הקיבוצי תכיפות המקרים של לידת תאומים יותר שכיחה ובצורה משמעותית. גם מקרי עצירת שליה הם רבים יותר באופן ניכר בעדר הקיבוצי (ייתכן שה-

אנו מצווים להרחיב את הבסיס של מספקי הנתונים למבחני מהירות הגדילה ותפוקת הבשר, ולבקש את כל שמגדל עגלים, הן בקיבוץ והן במושב, לשלוח את הנתונים להתאחדות, שיימצאו ברשותנו לצורך המבחנים שיתחדשו בוודאי כש-המצב בארץ ישתנה שוב.

גיל הזרעת העגלות

זה מספר שנים ברציפות אנו מסכמים ומפרסמים את התוצאות של תנובות המבכירות לפי גילן בהמלטה וכן את אחוז התמותה של ולדות בהמלטה, בהתאם לגיל המבכירות. מסיכומים אלה וערכם הכלכלי הסקנו והמלצנו, שהגיל הרצוי להמלטת המבכירות הוא 23 חודש, ואין להקדים ולהזריע עגלות לפני הגיען לגיל 13 או 14 חודש-ים. הסיכומים החדשים של השנה שוב מצדיקים מסקנה זו, כפי שמראה הטבלה הבאה.

גיל ההמלטה של המבכירות	הפחתה בתנוכה	הגדלה בתמותת ולדות
23 חודש	0 ק"ג	הממוצע השכיח
22 חודש	200 ק"ג-	2 % +
21 חודש	400 ק"ג-	5.5 % +
20 חודש	600 ק"ג-	15 % +

יש לציין במיוחד, שגם בהמלטה השנייה חוזרת אותה התופעה. פרות שממליטות בגיל 32 או 33 חודשים, תנובותיהן הן ב-300 ק"ג חלב פחות ותמותת הוולדות ב-6% יותר מהרגיל.

פרים שהפסדנו

בין המבחנים של שנת 1971/72 מופיעים שני פרים, אשר הוצאו לאחר שביצענו הזרעות מהם. של אחד מהם סוכם המבחן הגבוה ביותר שהיה לנו אי פעם בארץ, והוא של הפר „ניצוץ“, בן צין ושרין בת צמד ממרחביה, בעלת תנובות שיא אצלם. את ניצוץ נאלצנו להוציא בגלל פוריות נמוכה מאוד, מסיבת מחלה באברי המין.

מבחנו :

המל. I 81 בנות ; הפרש חזוי : +486 ק"ג חלב ; +0.21% שומן ; +672 ק"ג חמ"ש.

ב-1971 +94 ק"ג חלב, +0.07% שומן, +157 ק"ג חמ"ש ; וב-1972 +55 ק"ג חלב, +0.07% שומן, +113 ק"ג חמ"ש. ז"א, בשנה האחרונה היתה ירידה גנטית בחלב אבל לא בשומן ; ובהמלטה השנייה :

ב-1971 +107 ק"ג חלב, +0.08% שומן, +186 ק"ג חמ"ש ; וב-1972 +95 ק"ג חלב, +0.12% שומן, +212 ק"ג חמ"ש.

ז"א, ירידה קטנה בחלב ועלייה ניכרת בשומן.

השינויים בתשלום עבור חלב ושומן, אשר מקטינים את חלקו של השומן בהכנסה, מאלצים אותנו לשנות את חישוב החמ"ש, כי יש לשומן בו ערך גדול מדי, ועדת ספר העדר התחילה לדון בזה ותחליט, לאחר חוות דעת והתייעצות עם מומחי כלכלה של הענף, על שינוי שיטת החישוב. נראה לי שצורת הסיכום של מבחני הפרים בארצות-הברית מתאימה גם לנו. שם ניתן ההפרש החזוי במבחן הפר בק"ג חלב, ב- % וק"ג שומן, ובערך הכספי בדולרים, המחושב על שניהם יחד.

גם מדיניות הטיפוחית שלנו בבחירת האמהות לעגלים ובבחירת השימוש בפרים הנבחנים במשק צריכה לייחס יתר חשיבות לחלב. ניתוח על מדיניות הטיפוח (עבודה אשר התפרסמה ב-Dairy Science האחרון) של מכוני הזרעה הגדולים בארצות-הברית, בנוגע לבחירת האבות והאמהות לגידול פרים והתוצאות, מסתכם במס-קנה, שהם הדגישו, או החשיבו יתר על המידה את השומן והטיפוס, וצריך לטפח יותר לחלב.

גדילה וייצור בשר

השינוי לרעה בתשומה משלוחת הבשר לעומת בייצור החלב בענף הרפת הביא לחיסול (זמני ?) של שלוחת גידול העגלים בהר-בה קיבוצים, והצטמצמו המבחנים למהירות גדי-לה ותפוקת בשר, ומהימנותם ירדה.

העדפת ייצור החלב הקטינה את הביקוש לפרים בעלי מבחן חיובי בגדילה. הביקוש הרב לעגלות-חלב ומחירן הגבוה הפחית בצורה דרסטית את השימוש בפרים מגזע „שרולה“ בעדרי חלב. נראה לי שכל אלה הן תופעה חולפת לאור המצב בשוק העולמי, בו יש עודף שומן ומחסור בבשר. לכן

לגדל מספר בנים מפר מצטיין אשר הלך לעולמו טרם הגיע לידינו מידע על טיב תכונותיו שהוא מעביר. מ„נצוץ“ גם אי אפשר היה להכין מחסן בגלל זירמתו הלקויה, כדי להציל במה שהוא מיכולתו התורשתית, נשאר לנו לנסות ולהפיק בנים מבנותיו אשר אושרו כבר כעתודות. **משה הימן, און**

המבחן הטוב האחר של פר שהפסדנו הוא של „גברא“. בן ברקן ורמה המפורסמת מגשר, גם היא בת צמד. פר זה חלה קשה ונשחט, מבחנו: המל. I 118 בנות; + 331 ק"ג חלב; — 0.01% שומן; + 301 ק"ג חמ"ש. באותו זמן לא היה לנו עדיין מחסן זירמה קפואה, שאנו מכינים כיום מכל פר, כדי שאפשר

במה שונות הפרות

בהשוואה ל-1.49 ק"ג ו-1.16 ק"ג חלב לק"ג אחד מזון שנאכל על-ידי היצרניות הבינוניות והנמוכות.

מה זה אומר לבוקר? — זה אומר שהם עלו על הדרך הנכונה בבירור והזנת פרותיהם בשביל ייצור מקסימלי. זה מקנה גם אמון למושג על הזנת כל הפרות בשביל ייצור גבוה, ולחסל אלו שאינן מייצרות כראוי. בשיטה זו האכילו את כל הפרות במידה שווה וחיסלו מהן בהתאם לייצור, והוא נכון יותר לו אבסום בהתאם לייצור.

כשרמת הייצור הממוצע המשיכה לעלות, קיב-לה, כנראה, שיטה זו של הזנה פופולריות יתרה והיא תסתיים בוודאי בהתקדמות גנטית מהירה יותר באוכלוסייה הכללית של פרות החלב.

פרות עתירות תנובה במה הן שונות מפרות בתנובה נמוכה, פרט לעובדה שהן מניבות יותר חלב?

מדעני החלב באוניברסיטת קליפורניה חקרו בשאלה על שלוש קבוצות של פרות, ונביא כאן אי אלה דברים שהם מצאו.

פרות הקבוצה בייצור גבוה הניבו בממוצע 11,005 ק"ג חלב בתחלובה של 308 ימים. הקבוצה הבינונית הניבה — 6,950 ק"ג והקבוצה הנמוכה — 4,565 ק"ג. לכל הפרות היתה גישה חופשית למנת מזון שווה במשך הניסוי.

על אף שהן אכלו יותר מזון, המניבות תנובה גבוהה ניצלוהו ביתר יעילות. גבוהות התנובה הניבו 1.88 ק"ג חלב בעד כל ק"ג מזון שהן אכלו,

D. L. Bath, Extension Dairy Nutritionist.
University of California 92502, U.S.A.

הועתק מ-World Farmer, דצמבר 1972
תרגם והבלבה"ד ח. עפרוני

ברכת „מזל טוב“

לד"ר אלי מאיר ורעיתו

להולדת הבן

מזכירות התאח' מגדלי בקר

ספרותנו המקצועית התעשרה

הופיע ונמצא למכירה הספר

„נתונים להזנת בקר“

של המחברים: בנימין לב,

שלמה דורי וד"ר יעקב קלי

מחיר הספר — 15 ל"י

בהזמנות לפנות להתאחדות מגדלי

בקר, רחוב ארלוזורב 25, תל-אביב

(ראה רשימה על הספר בחוברת הנוכחית)